

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ШЕВЧУК ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА

УДК 349.6(094.1)(477):346.544.6]:006.32(061.1ЄС)(043.3)

**ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ:
НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА СТАНДАРТИ ЄС**

Спеціальність 12.00.06 – земельне право; аграрне право;
екологічне право; природоресурсне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі цивільно-правових дисциплін у Волинському національному університеті імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор юридичних наук, доцент
Духневич Андрій Вікторович,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки,
завідувач кафедри цивільно-правових
дисциплін

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Носік Володимир Васильович,
завідувач кафедри земельного та аграрного
права Інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
член-кореспондент
Національної академії правових наук
України;

доктор юридичних наук, доцент
Анісімова Ганна Валеріївна,
доцент кафедри екологічного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Захист відбудеться «13» травня 2021 року о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Академічна, 2.

Автореферат розісланий «11» квітня 2021 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. О. Ульянова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Вирішення глобальних проблем сучасності, пов'язаних з необхідністю збереження та охорони довкілля, раціонального і збалансованого природокористування, а також забезпечення сприятливого для життя та здоров'я людини навколишнього природного середовища вимагають упровадження екосистемного підходу до регулювання національної сфери публічних закупівель відповідно до стандартів ЄС у цій сфері та в контексті сталого розвитку України.

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014, ратифікована Законом України від 16.09.2014, низка інших правових актів передбачили зобов'язання нашої держави щодо реформування нею правового регулювання сфери публічних закупівель. Радикальне оновлення національного закупівельного законодавства відбулося у зв'язку з прийняттям 19.09.2019 нової редакції Закону України «Про публічні закупівлі». Серед новел, запроваджених цим нормативно-правовим актом, – низка положень екологічного характеру стосовно здійснення публічних закупівель згідно з положеннями адаптованого до асquis Європейського Союзу вітчизняного законодавства, зокрема надання можливості замовникам установлювати в тендерній документації вимоги до якісних (у тому числі екологічних) характеристик товарів, робіт і послуг, які закуповуються, а також закріплення їх права вимагати від учасників підтвердження того, що пропоновані ними товари, послуги чи роботи за своїми екологічними чи іншими характеристиками відповідають вимогам, установленим у тендерній документації. Новим для української закупівельної сфери стало запровадження вартості життєвого циклу як одного із можливих критеріїв оцінки тендерних пропозицій / пропозицій учасників.

За таких обставин актуальним є проведення теоретико-правового дослідження екологічних аспектів публічних закупівель в національному законодавстві України відповідно до стандартів ЄС з метою його подальшого розвитку й удосконалення.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертації стали праці таких відомих представників науки земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права, як В. І. Андрейцев, Г. В. Анісімова, Г. І. Балюк, А. Г. Бобкова, Н. С. Гавриш, А. П. Гетьман, Х. А. Григор'єва, А. В. Духневич, В. М. Єрмоленко, О. С. Заржицький, І. І. Каракаш, В. В. Костицький, І. О. Костяшкін, М. В. Краснова, Ю. А. Краснова, В. І. Лозо, Н. Р. Малишева, В. Л. Мунтян, В. В. Носік, О. О. Погрібний, В. Д. Сидор, А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, Т. Є. Харитонова, Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга та інших. Окремі аспекти правового регулювання публічних закупівель в Україні, а також питання наближення національного законодавства до асquis ЄС висвітлювалися в роботах І. В. Влялька, В. К. Малолітневої, М. М. Микієвича, Р. А. Петрова,

Я. В. Петруненка, О. Г. Турченко, О. П. Шатковського та деяких інших дослідників.

Водночас, не зважаючи на важливість питань збереження й охорони навколишнього природного середовища, раціонального і збалансованого природокористування, забезпечення сприятливого для життя і здоров'я людини довкілля при здійсненні публічних закупівель в контексті євроінтеграційного вектору розвитку нашої держави та задля досягнення нею цілей сталого розвитку, а також ураховуючи наявність постійного наукового інтересу до проблематики еколого-правового регулювання національної закупівельної сфери, у вітчизняній науці немає ґрунтовних комплексних досліджень, присвячених екологічним аспектам публічних закупівель в законодавстві України відповідно до стандартів ЄС.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження безпосередньо пов'язана з науковими державними програмами щодо реалізації Стратегії (основних засад) державної екологічної політики на період до 2030 року, Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Стратегії реформування системи публічних закупівель («дорожньої карти») та відповідає Пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2016–2020 роки, затвердженим 3 березня 2016 року на загальних зборах Національної академії правових наук України. Дисертація виконана згідно з планом науково-дослідницької роботи кафедри цивільно-правових дисциплін Волинського національного університету імені Лесі Українки у рамках діяльності наукової школи ВНУ ім. Лесі Українки «Розвиток сільського господарства України в умовах СОТ та ЄС».

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у формуванні обґрунтованих науково-теоретичних та правових засад екологічних аспектів публічних закупівель у законодавстві України відповідно до стандартів ЄС в умовах сталого розвитку, формулюванні на цій основі теоретичних висновків і рекомендацій та визначення перспектив подальшого розвитку й удосконалення еколого-правового регулювання закупівельної сфери України.

Для досягнення поставленої мети у дисертації вирішувалися такі основні **завдання:**

- надати визначення екологізації публічних закупівель як теоретико-правової категорії;
- охарактеризувати правове регулювання публічних закупівель в Україні в історичному контексті як передумову сучасної екологізації;
- розкрити особливості нинішньої екологічної політики України у сфері публічних закупівель в умовах євроінтеграції держави та в контексті досягнення цілей сталого розвитку;
- визначити співвідношення екологічних аспектів національного законодавства у сфері публічних закупівель і *acquis* Європейського Союзу;

- охарактеризувати інституційно-функціональне забезпечення екологічної складової публічних закупівель в Україні та ЄС;
- розкрити особливості правового регулювання організації публічних закупівель в Україні відповідно до екологічних вимог Європейського Союзу;
- дослідити специфіку еколого-правового регулювання здійснення публічних закупівель в Україні в умовах євроінтеграції;
- з'ясувати особливості здійснення оборонних закупівель в Україні відповідно до екологічних стандартів Європейського Союзу.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері правового регулювання екологічних аспектів публічних закупівель в Україні відповідно до стандартів ЄС.

Предметом дослідження є екологічні аспекти публічних закупівель в національному законодавстві України та стандарти ЄС.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження складають загальнонаукові та спеціальні методи пізнання правових явищ: діалектичний метод, історичний, системно-структурний, структурно-функціональний, формально-логічний, порівняльно-правовий, методи класифікації та тлумачення правових норм й інші. *Діалектичний метод* використовувався для дослідження закономірностей формування та розвитку положень екологічного характеру в закупівельному законодавстві України у взаємозв'язку з політичними, економічними, соціальними та правовими факторами (розділ 1). *Історичний метод* дав можливість охарактеризувати ретроспективу становлення і розвитку еколого-правового регулювання вітчизняної закупівельної сфери, з'ясувати специфіку передумов сучасної екологізації публічних закупівель в Україні відповідно до євроінтеграційного розвитку держави та досягнення цілей сталого розвитку (підрозділи 1.1, 1.3). За допомогою *системно-структурного методу* визначено роль і значення екологічної складової у регулюванні сфери закупівель в Україні, а національне екологічне та закупівельне законодавство розглядається як утворення, що має складну внутрішню структуру і складається з різних за своєю юридичною силою нормативно-правових актів (підрозділи 1.2, 1.3, 2.2, 3.1). Застосування *структурно-функціонального методу* сприяло дослідженню інституційних основ забезпечення екологічної складової публічних закупівель в Україні та ЄС (підрозділ 2.1). *Формально-логічний метод* використовувався при побудові структури дисертації, сприяв виявленню суперечностей в еколого-правовому регулюванні вітчизняної сфери публічних закупівель, застосовувався при формулюванні понять, викладі основних положень, висновків та пропозицій, що ґрунтуються на принципах визначеності, послідовності та несуперечливості суджень. За допомогою цього методу досліджувалися екологічні аспекти асquis ЄС і українського законодавства з питань закупівель та практика їх застосування (розділи 1–3). *Порівняльно-правовий метод* застосовувався для виділення суттєвого і загального, притаманного вітчизняному законодавству України та підходам ЄС щодо еколого-правового регулювання сфери публічних закупівель, дослідження особливостей відповідного законодавства держав-членів ЄС та

практики Суду Європейського Союзу, що дозволило сформулювати загальні пропозиції стосовно удосконалення національної закупівельної нормативно-правової бази з метою її адаптації до асquis ЄС (підрозділи 1.2, 1.3, розділи 2–3). *Метод класифікації* використовувався для обґрунтування критеріїв поділу й проведення класифікації категорій (груп) вимог (положень) еколого-правового забезпечення організації та здійснення публічних закупівель в Україні відповідно до асquis Європейського Союзу. Застосування *методу тлумачення правових норм* сприяло проведенню аналізу змісту окремих правових понять і категорій еколого-правового характеру в сфері публічних закупівель, а також формулюванню авторських дефініцій. Використання указаних методів здійснювалося у взаємозв'язку, що сприяло повноті дослідження й обґрунтованості сформульованих теоретичних положень, висновків і пропозицій.

Нормативно-правову та емпіричну основу дослідження становлять нормативні акти екологічного й закупівельного законодавства України, акти ЄС, матеріали адміністративної та судової практики, дані системи Prozorro.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим у вітчизняній науці комплексним дослідженням екологічних аспектів публічних закупівель в національному законодавстві України та стандартів ЄС. У роботі обґрунтовуються нові для науки та важливі для практики поняття, положення і висновки, які виносяться на захист.

Уперше:

– сформульовано авторське визначення поняття «екологізація публічних закупівель» з позицій складової частини вітчизняної правової системи та для характеристики посилення екологічної складової в національному закупівельному законодавстві: 1) як комплексної системи правових, організаційно-управлінських, технічних та експлуатаційних, технологічних, економічних, екологічних (у тому числі природоохоронних та ресурсо- й енергозберігаючих) заходів, способів і методів організації та здійснення закупівель для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад у товарах, роботах і послугах, які (товари, роботи і послуги) спричинятимуть якомога менший негативний вплив на людину та навколишнє природне середовище й матимуть при цьому якомога довший життєвий цикл відповідно до умов розробленої та затвердженої замовником тендерної документації / оголошення про проведення спрощеної закупівлі з урахуванням екологічних вимог асquis ЄС та з метою досягнення цілей сталого розвитку в умовах євроінтеграції України; 2) для позначення екологізації законодавства України у сфері публічних закупівель відповідно до асquis ЄС, а також обґрунтовано доцільність його запровадження в умовах євроінтеграції України та досягнення цілей сталого розвитку;

– аргументовано й запропоновано доповнити систему принципів, за якими здійснюються закупівлі, принципом екологічності, під яким слід розуміти заснований на концепції сталого розвитку та асquis ЄС принцип, який передбачає максимальне врахування екологічних критеріїв (вимог) при закупівлі товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави,

територіальних громад та об'єднаних територіальних громад як замовниками, так і учасниками процедури закупівлі / спрощеної закупівлі, й закріпити його в ч. 1 ст. 5 Закону України «Про публічні закупівлі» («Принципи здійснення публічних закупівель та недискримінація учасників»);

– сформульовано авторське визначення сучасної екологічної політики України у сфері публічних закупівель як комплексної системи дій, заходів та напрямів діяльності держави за участю суспільства, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку шляхом раціоналізації прямого й опосередкованого впливу людини та результатів її діяльності на довкілля, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорони й оздоровлення довкілля, збалансованого використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки (у тому числі безпеки життя і здоров'я людини) та підтримання екологічної рівноваги, стимулювання розвитку екоорієнтованих технологій тощо на усіх етапах здійснення закупівель товарів, робіт і послуг (з моменту планування закупівлі до укладення й виконання договору про закупівлю) для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад;

– здійснено класифікацію категорій (груп) вимог (положень) еколого-правового забезпечення організації та здійснення публічних закупівель в Україні відповідно до acquis Європейського Союзу за такими критеріями – залежно від: 1) етапів (стадій) закупівельної діяльності; 2) наявності екологічних вимог (положень) в оголошенні про проведення конкурентних процедур закупівель і в тендерній документації / оголошенні про проведення спрощеної закупівлі та в доданих до нього документах; 3) юридичної природи екологічних вимог (положень) щодо здійснюваних закупівель товарів, робіт і послуг;

удосконалено:

– наукове розуміння співвідношення категорій «зелені закупівлі» та «сталі закупівлі», відповідно до якого пропонується розглядати перший термін як закупівлі товарів, робіт і послуг з покращеними екологічними характеристиками, які одночасно спричиняють мінімально можливий негативний вплив на навколишнє природне середовище, а другий, виходячи із сутності концепції сталого розвитку, – як закупівлі товарів, робіт і послуг, орієнтовані на досягнення мети дотримання балансу їх трьох складових: економічної, екологічної та соціальної;

– наукові положення щодо розробки відповідно до стандартів ЄС та цілей сталого розвитку науково-теоретичних і правових аспектів подальшого впровадження екологічних положень у національну сферу публічних закупівель, як-от: надання можливості замовникам вимагати вжиття заходів екологічного менеджменту або схем, які застосовуватимуться при виконанні контракту; забезпечення замовникам права виключати з участі в закупівлі суб'єктів господарювання, які виявилися ненадійними через порушення екологічних зобов'язань; закріплення для замовників обов'язку виключати з

процедури закупівлі тих учасників, стосовно яких встановлено, що запропоновані ними витрати або аномально низька ціна є результатом недотримання зобов'язуючих положень законодавства ЄС чи національного законодавства, сумісного з ним в області екологічного права;

- підходи до розуміння змісту адаптації законодавства України у сфері публічних закупівель до асquis ЄС з огляду на різні мовні конструкції, які використовуються в правовому полі та в юридичній літературі для позначення процесу наближення закупівельної нормативно-правової бази держави до стандартів ЄС;

- розуміння змісту, специфіки та перспектив регламентації здійснення оборонних закупівель в Україні відповідно до екологічних стандартів ЄС, а також відмінності у еколого-правовому регулюванні закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення для забезпечення потреб безпеки і оборони в державі порівняно із загальним вітчизняним закупівельним законодавством;

дістали подальшого розвитку:

- висновки про запровадження та посилення в українському законодавстві екологічної складової при регулюванні закупівельної діяльності в умовах євроінтеграційного розвитку держави та з метою досягнення цілей сталого розвитку;

- положення щодо особливостей, змісту та напрямів сучасної екологічної політики України у сфері публічних закупівель відповідно до стандартів ЄС;

- узагальнення наукових підходів стосовно співвідношення екологічних аспектів національного законодавства у сфері публічних закупівель і асquis ЄС та розуміння у цьому контексті категорій «адаптація», «наближення законодавства», «гармонізація», «уніфікація», «імплементация» та ін.;

- розуміння змісту і складових категорії «вартість життєвого циклу» як критерію оцінки тендерних пропозицій / пропозицій та перспективи його застосування у практиці здійснення публічних і оборонних закупівель в Україні;

- положення щодо системи інституційно-функціонального забезпечення екологічної складової публічних закупівель в Україні та ЄС й окремих питань розмежування компетенції її елементів;

- пропозиції стосовно шляхів усунення недоліків правового регулювання забезпечення ефективної реалізації норм екологічного характеру на практиці при здійсненні публічних закупівель в Україні відповідно до підходів ЄС, а також висновки й рекомендації щодо подальшого вдосконалення чинного закупівельного законодавства з метою його адаптації до стандартів ЄС.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у:

- нормотворчій діяльності – у процесі розробки нових нормативно-правових актів і вдосконаленні чинного закупівельного законодавства України в частині еколого-правового регулювання діяльності у сфері публічних закупівель відповідно до асquis ЄС і цілей сталого розвитку;

- науково-дослідній роботі – для подальшого науково-теоретичного дослідження екологічних аспектів публічних закупівель у національному законодавстві України та стандартів ЄС;

- правозастосовній діяльності – для забезпечення єдності розуміння та коректного застосування норм екологічного характеру в сфері закупівель у національному законодавстві України відповідно до стандартів ЄС;

- практичній діяльності – під час планування закупівель, підготовки документації замовниками, визначенні переможця процедури закупівлі / спрощеної закупівлі, оформлення тендерних пропозицій / пропозицій і виконання договорів про закупівлю учасниками в процесі організації та здійснення закупівель;

- навчальному процесі – у викладанні навчальних дисциплін «Екологічне право України», «Природоресурсне право», «Господарське право України», «Цивільне право України» та спецкурсу «Правове регулювання публічних закупівель в Україні», при підготовці підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій із зазначених дисциплін, а також у роботі студентської наукової проблемної групи «Актуальні питання організації та здійснення публічних закупівель в Україні».

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес юридичного факультету Волинського національного університету імені Лесі Українки, що підтверджується актом впровадження від 11.01.2021, який додається до дисертації.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконане здобувачкою особисто, всі результати роботи, сформульовані у ній висновки, положення, рекомендації та пропозиції обґрунтовано на основі особистих досліджень автора. Для аргументації окремих положень роботи використовувалися праці інших науковців, на які зроблені відповідні посилання.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, теоретичні висновки, пропозиції та практичні рекомендації, які містяться в дисертації, доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри цивільно-правових дисциплін Волинського національного університету імені Лесі Українки. Окремі результати дослідження оприлюднені на таких міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві» (м. Одеса, 27 грудня 2019 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Systematisation of Ukrainian and European legislation in the realities of the modern world» (м. Арад, Румунія, 27–28 грудня 2019 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні» (м. Запоріжжя, 21–22 лютого 2020 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності» (м. Харків, 20–21 березня 2020 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання реформування правової системи» (м. Луцьк, 29 травня 2020 року).

Публікації. Основні теоретичні та практичні висновки, положення і пропозиції дисертаційного дослідження викладено в 5 наукових статтях, з яких 3 статті опубліковані у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 2 статті – у зарубіжних виданнях, 5 тезах доповідей на конференціях.

Структура і обсяг дисертації зумовлені метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які поділяються на 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 218 сторінок. Список використаних джерел налічує 217 найменувань і розміщений на 27 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено стан її наукової розробки, зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами, її мету та завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; охарактеризовано наукову новизну, нормативно-правову й емпіричну основу дослідження; розкрито теоретичне та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості щодо публікацій та апробації результатів дослідження, структури й обсягу дисертації.

Розділ перший «Теоретико-правові основи екологізації публічних закупівель в Україні в контексті євроінтеграції» складається з трьох підрозділів, які присвячені дослідженню поняття та історико-правових передумов екологізації публічних закупівель, нинішньої екологічної політики України щодо публічних закупівель та співвідношення екологічних аспектів національного законодавства у сфері публічних закупівель і асquis Європейського Союзу.

У **підрозділі 1.1. «Поняття та історико-правові передумови екологізації публічних закупівель України у рамках євроінтеграційного розвитку»** розглядаються зобов'язання України щодо еколого-правового регулювання національної сфери публічних закупівель, взяті державою у зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію та досліджуються екологічні аспекти реформованого закупівельного законодавства: екологічні характеристики предмета закупівлі й вартість життєвого циклу як критерій оцінки тендерних пропозицій / пропозицій. На основі огляду нормативно-правової бази, яка передувала формуванню сучасного еколого-правового регулювання сфери публічних закупівель робиться висновок про необхідність запровадження категорії «екологізація публічних закупівель» в науковий обіг та, в перспективі, – у національні нормативно-правові акти зважаючи на оновлення вітчизняного законодавства у сфері публічних закупівель в напрямі посилення його екологічної складової з метою адаптації до стандартів ЄС та досягнення цілей сталого розвитку. Екологізація публічних закупівель розглядається з позицій складової частини правової системи України та для характеристики національного закупівельного законодавства: 1) як комплексна система правових, організаційно-управлінських, технічних та експлуатаційних,

технологічних, економічних, екологічних (у тому числі природоохоронних та ресурсо- й енергозберігаючих) заходів, способів і методів організації та здійснення закупівель для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад у товарах, роботах і послугах, які (товари, роботи і послуги) спричинятимуть якомога менший негативний вплив на людину та навколишнє природне середовище й матимуть при цьому якомога довший життєвий цикл відповідно до умов розробленої та затвердженої замовником тендерної документації / оголошення про проведення спрощеної закупівлі з урахуванням екологічних вимог асquis ЄС та з метою досягнення цілей сталого розвитку в умовах євроінтеграції України; 2) для позначення посилення екологічної складової законодавства України у сфері публічних закупівель відповідно до асquis ЄС.

У підрозділі 1.2. «Сучасна екологічна політика України щодо публічних закупівель та підходи ЄС» розглядається специфіка та змістове наповнення екологічної політики України у сфері публічних закупівель в умовах євроінтеграції держави та в контексті досягнення цілей сталого розвитку і формулюється її визначення як комплексної системи дій, заходів та напрямів діяльності держави за участю суспільства, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку шляхом раціоналізації прямого й опосередкованого впливу людини та результатів її діяльності на довкілля, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорони й оздоровлення довкілля, збалансованого використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки (у тому числі безпеки життя і здоров'я людини) та підтримання екологічної рівноваги, стимулювання розвитку екоорієнтованих технологій тощо на усіх етапах здійснення закупівель товарів, робіт і послуг (з моменту планування закупівлі до укладення й виконання договору про закупівлю) для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад. З урахуванням положень національних і європейських правових актів робиться висновок про необхідність чітко розмежовувати категорії «зелені закупівлі» (закупівлі товарів, робіт і послуг з покращеними екологічними характеристиками, які одночасно спричиняють мінімально можливий негативний вплив на навколишнє природне середовище) та «сталі закупівлі» (закупівлі товарів, робіт і послуг, орієнтовані на досягнення мети дотримання балансу трьох складових сталого розвитку: економічної, екологічної та соціальної).

Пропонується доповнити систему принципів, за якими здійснюються закупівлі, принципом екологічності (заснований на концепції сталого розвитку та асquis ЄС принцип, який передбачає максимальне врахування екологічних критеріїв (вимог) при закупівлі товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад як замовниками, так і учасниками процедури закупівлі / спрощеної закупівлі) та закріпити його у ч. 1 ст. 5 Закону України «Про публічні закупівлі» («Принципи здійснення публічних закупівель та недискримінація учасників»).

У підрозділі 1.3. «Співвідношення екологічних аспектів національного законодавства у сфері публічних закупівель і асquis Європейського Союзу» проведено порівняльно-правовий аналіз екологічних аспектів законодавства України у сфері публічних закупівель із відповідними нормами Угоди про асоціацію, Директиви 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року про державні закупівлі, якою скасовується Директива 2004/18/ЄС, Директиви 2014/25/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року щодо здійснення закупівлі організаціями, що працюють у водному, енергетичному, транспортному та поштовому секторах, якою скасовується Директива 2004/17/ЄС, інших актів ЄС з цих питань. Низка норм екологічного характеру, які містяться в асquis ЄС, поки що не знайшли належного закріплення у національній закупівельній нормативно-правовій базі, як-от: можливості замовників вимагати вжиття заходів екологічного менеджменту або схем, які застосовуватимуться при виконанні контракту (крім Закону України «Про оборонні закупівлі»); право замовників виключати з участі в закупівлі суб'єктів господарювання, які виявилися ненадійними через порушення екологічних зобов'язань; обов'язок замовників виключати з процедури закупівлі тих учасників, стосовно яких встановлено, що запропоновані ними витрати або аномально низька ціна є результатом недотримання зобов'язуючих положень законодавства ЄС чи національного законодавства, сумісного з ним в області екологічного права. Однак сучасний стан регулювання сфери публічних закупівель в державі дозволяє прогнозувати у найближчому майбутньому активізацію процесу адаптації законодавства України асquis ЄС з урахуванням необхідності ширшого запровадження у вітчизняне правове поле та закупівельну практику європейських стандартів.

Визначено, що в дисертації категорія «стандарти ЄС» використовується в широкому та вузькому значеннях. В широкому значенні під стандартами ЄС розуміється модель (зразок, еталон) організації та здійснення закупівельної діяльності, встановлені в асquis ЄС, які приймаються за вихідні для порівняння з ними правового регулювання організації та здійснення публічних закупівель в Україні. У вузькому розумінні стандарт ЄС – нормативно-технічний документ, який встановлює комплекс норм, правил, вимог до об'єкта стандартизації.

Відмінності у застосуванні понять «публічні закупівлі» в законодавстві України та «державні закупівлі» в актах ЄС зумовлені: 1) різницею між державними, бюджетними і публічними коштами, за рахунок яких здійснюються закупівлі в Україні; 2) потребою врахування особливостей конструкцій побудови систем загальнодержавних та місцевих органів влади різних країн, які будуть використовувати відповідні стандарти ЄС; 3) різною сферою дії актів ЄС та актів України. На основі узагальнення наукових підходів щодо розуміння категорій «адаптація», «гармонізація», «наближення законодавства», «зближення законодавства», «конвергенція», «апроксимація», «уніфікація», «імплементация» і «транспозиція» для цілей еколого-правового регулювання сфери публічних закупівель в Україні робиться висновок про

доцільність застосування в закупівельному законодавстві мовної конструкції «адаптація законодавства України до *acquis* ЄС».

Розділ другий «Еколого-правове регулювання організації публічних закупівель в Україні та Європейському Союзі» складається з двох підрозділів, які присвячені дослідженню інституційно-функціонального забезпечення екологічних аспектів публічних закупівель та особливостям правового регулювання організації закупівельної діяльності в Україні відповідно до вимог ЄС.

У *підрозділі 2.1. «Інституційно-функціональне забезпечення екологічної складової публічних закупівель в Україні та ЄС»* досліджується система національних органів державної влади (загальної та спеціальної компетенції), органів місцевого самоврядування та недержавних інституцій, структур Європейського Союзу, їх функції при забезпеченні екологічної складової публічних закупівель; виокремлюється група інституцій, які забезпечують співробітництво України з ЄС. Вказується на недостатнє залучення Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України до розробки нормативно-правових актів з питань еколого-правового регулювання публічних закупівель, а також громадськості, замовників та учасників закупівель – до участі в обговоренні проєктів таких актів.

У *підрозділі 2.2. «Правове регулювання організації публічних закупівель в Україні та екологічні вимоги Європейського Союзу»* аналізуються новели вітчизняного правового регулювання організації публічних закупівель замовниками відповідно до стандартів ЄС. Здійснюється класифікація категорій (груп) вимог (положень) еколого-правового забезпечення організації та здійснення публічних закупівель в Україні відповідно до *acquis* Європейського Союзу за такими критеріями – залежно від: 1) етапів (стадій) закупівельної діяльності – екологічні положення, які застосовуються: а) на етапі планування закупівлі; б) в процесі організації та здійснення закупівлі; в) на етапі виконання договірних зобов'язань; 2) наявності екологічних вимог (положень) в оголошенні про проведення конкурентних процедур закупівель і в тендерній документації / оголошенні про проведення спрощеної закупівлі та в доданих до нього документах: а) вимоги (положення), які прямо передбачені (включені та вказані) замовником у вказаних документах; б) положення, які прямо не передбачені (не включені та не вказані) замовником у вказаних документах, однак можуть бути застосовані відповідно до норм чинного законодавства України при здійсненні закупівлі; 3) юридичної природи екологічних вимог (положень) щодо здійснюваних закупівель товарів, робіт і послуг: а) є самостійним критерієм оцінки тендерних пропозицій / пропозицій учасників; б) застосовуються разом із самостійним критерієм оцінки тендерних пропозицій / пропозицій учасників; в) становлять умову (сукупність умов), які визначають характеристику предмета закупівлі.

До основних положень екологічного характеру при регулюванні організації публічних закупівель належать: 1) право замовника встановлювати в технічній специфікації як складовій тендерної документації вимоги щодо екологічних

характеристик предмета закупівлі (товарів, робіт або послуг) за умови, що такі вимоги є достатньо точними, щоб предмет закупівлі однозначно розумівся замовником і учасниками; 2) право замовника вимагати від учасників підтвердження того, що пропоновані ними товари, послуги чи роботи за своїми екологічними чи іншими характеристиками відповідають вимогам, установленим у тендерній документації; 3) обов'язок замовника у разі встановлення екологічних чи інших характеристик товару, роботи чи послуги зазначити в тендерній документації, які маркування, протоколи випробувань або сертифікати можуть підтвердити відповідність предмета закупівлі таким характеристикам; 4) можливість застосування замовником вартості життєвого циклу як самостійного критерію оцінки тендерних пропозицій / пропозицій або ж разом з іншими критеріями, зокрема, такими, як застосування заходів охорони навколишнього середовища та/або соціального захисту, які пов'язані із предметом закупівлі

Кардинальну зміну підходів до критеріїв оцінки тендерних пропозицій / пропозицій шляхом запровадження вартості життєвого циклу як альтернативного варіанту цінового критерію (ціни) слід розцінювати не тільки як результат реформування національного законодавства з метою приведення його у відповідність до стандартів ЄС у сфері закупівель, але і як адекватну реакцію українського законодавця на нагальні потреби сьогодення, зумовлені необхідністю вирішення конфлікту економічних та екологічних інтересів у закупівельній діяльності в державі, а також задля досягнення цілей сталого розвитку.

В узагальненому вигляді в актах ЄС виділено три основні етапи життєвого циклу: 1) дослідження, розробка та виробництво; 2) торгівля, використання (експлуатація) й технічне обслуговування; 3) припинення використання (експлуатації) та утилізація. В цілому норми Закону України «Про публічні закупівлі» щодо вартості життєвого циклу відповідають європейським підходам, однак необґрунтованим є звуження переліку предметів закупівлі й обмеження їх виключно товарами, без врахування можливості застосування цього критерію оцінки для закупівлі робіт чи послуг в Примірній методиці визначення вартості життєвого циклу.

Розділ третій «Екологічні аспекти національного законодавства щодо здійснення публічних закупівель і стандарти Європейського Союзу» складається з двох підрозділів, у яких досліджуються особливості еколого-правового регулювання здійснення публічних закупівель відповідно до норм законів України «Про публічні закупівлі», «Про оборонні закупівлі», інших актів національного законодавства та стандартів ЄС.

У підрозділі 3.1. «Еколого-правове регулювання здійснення публічних закупівель в Україні в умовах євроінтеграції» проаналізовано специфіку здійснення закупівель товарів, робіт і послуг замовниками та участі в закупівлях учасниками з урахуванням виконання встановлених у тендерній документації / оголошенні про проведення спрощеної закупівлі екологічних

вимог (характеристик) предмета закупівлі та застосованих критеріїв його оцінки.

Для цілей здійснення публічних закупівель в Україні згідно стандартів серії ДСТУ ISO 14020 «Екологічні маркування та декларації» застосовуються три типи екологічного маркування: 1) тип I – визначає конкурентну перевагу продукції, товару, послуги щодо впливів на стан довкілля та здоров'я людини протягом життєвого циклу; 2) тип II – позначення певної екологічної характеристики продукції, пов'язаної з впливами на довкілля, яка може бути корисною для експлуатації, обслуговування, ремонту чи утилізації; 3) тип III – екологічні продуктові декларації, що містять інформацію у вигляді кількісних показників екологічних впливів (енергоємності, споживання водних та інших ресурсів, викидів забруднюючих речовин і парникових газів, забруднення стічних вод, обсягів утворюваних відходів).

У підрозділі 3.2. *«Особливості здійснення оборонних закупівель в Україні та екологічні стандарти Європейського Союзу»* висвітлено новели еколого-правового регулювання здійснення оборонних закупівель в Україні відповідно до вимог ЄС, проведено порівняльно-правовий аналіз норм екологічного характеру в законах України «Про оборонні закупівлі», «Про публічні закупівлі» й Директиві 2009/81/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року про координування процедур укладення окремих видів контрактів на виконання робіт, закупівлю товарів і надання послуг у сфері оборони та безпеки, та про внесення змін до Директив 2004/17/ЄС та 2004/18/ЄС. Регулювання вартості життєвого циклу при здійсненні оборонних закупівель відрізняється від регламентації вартості життєвого циклу в загальному закупівельному законодавстві України. Відмінності полягають у визначенні змісту вартості життєвого циклу та можливості її застосування виключно як самостійного критерію оцінки пропозицій учасників закупівель. Право замовника встановити вимоги щодо екологічного менеджменту як додаткового кваліфікаційного критерію до учасників закупівель при здійсненні оборонних закупівель у Законі України «Про публічні закупівлі» не передбачається.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дисертаційного дослідження сформульовано висновки та пропозиції щодо вдосконалення екологічних аспектів правового регулювання публічних закупівель в Україні відповідно до стандартів ЄС.

1. Сучасне нормативно-правове регулювання національної сфери публічних закупівель характеризується посиленням його екологічної складової як результату руху держави в напрямі євроінтеграції та необхідності досягнення цілей сталого розвитку. Трансформація в історичному контексті правового регулювання екологічних вимог, які можуть міститися в документації замовника при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг

зумовила екологізацію національного права та законодавства у сфері публічних закупівель.

2. Екологізацію публічних закупівель слід розглядати з позицій складової частини правової системи України та для характеристики національного закупівельного законодавства: 1) як комплексну систему правових, організаційно-управлінських, технічних та експлуатаційних, технологічних, економічних, екологічних (у тому числі природоохоронних та ресурсо- й енергозберігаючих) заходів, способів і методів організації та здійснення закупівель для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад у товарах, роботах і послугах, які (товари, роботи і послуги) спричинятимуть якомога менший негативний вплив на людину та навколишнє природне середовище й матимуть при цьому якомога довший життєвий цикл відповідно до умов розробленої та затвердженої замовником тендерної документації / оголошення про проведення спрощеної закупівлі з урахуванням екологічних вимог асquis ЄС та з метою досягнення цілей сталого розвитку в умовах євроінтеграції України; 2) для позначення посилення екологічної складової законодавства України у сфері публічних закупівель відповідно до асquis ЄС.

3. Нинішня екологічна політика України у сфері публічних закупівель зумовлена євроінтеграційним розвитком держави та значною мірою визначається необхідністю адаптації національного законодавства до асquis ЄС і досягнення цілей сталого розвитку. Цю політику можна визначити як комплексну систему дій, заходів та напрямів діяльності держави за участю суспільства, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку шляхом раціоналізації прямого й опосередкованого впливу людини та результатів її діяльності на довкілля, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорони й оздоровлення довкілля, збалансованого використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки (у тому числі безпеки життя і здоров'я людини) та підтримання екологічної рівноваги, стимулювання розвитку екоорієнтованих технологій тощо на усіх етапах здійснення закупівель товарів, робіт і послуг (з моменту планування закупівлі до укладення й виконання договору про закупівлю) для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад.

4. З метою посилення екологічної складової в процесі організації та здійснення публічних закупівель і для досягнення балансу між економічними й екологічними цілями у закупівельній діяльності пропонується доповнити систему принципів, за якими здійснюються закупівлі, принципом екологічності (заснований на концепції сталого розвитку та асquis ЄС принцип, який передбачає максимальне врахування екологічних критеріїв (вимог) при закупівлі товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад як замовниками, так і учасниками процедури закупівлі / спрощеної закупівлі) та закріпити його у

ч. 1 ст. 5 Закону України «Про публічні закупівлі» («Принципи здійснення публічних закупівель та недискримінація учасників»).

5. Аналіз європейського та вітчизняного законодавства свідчить про необхідність чіткого розмежування категорій «зелені закупівлі» та «сталі закупівлі», у зв'язку з чим пропонується розглядати перший термін як закупівлі товарів, робіт і послуг з покращеними екологічними характеристиками, які одночасно спричиняють мінімально можливий негативний вплив на навколишнє природне середовище, а другий, виходячи із сутності концепції сталого розвитку, – як закупівлі товарів, робіт і послуг, орієнтовані на досягнення мети дотримання балансу їх трьох складових: економічної, екологічної та соціальної.

Зелені закупівлі є самостійним інститутом, який своєю екологічною спрямованістю тісно переплітається зі сталими закупівлями, однак не є складовою частиною останніх. В українських реаліях закупівельної діяльності та у чинній нормативно-правовій базі вдалим може бути розуміння зелених закупівель як перехідного етапу до сталих закупівель.

Пропонується внесення змін до Розділу III «Стратегічні цілі та завдання» Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року: положення щодо «запровадження в Україні системи зелених закупівель» як одне із завдань для досягнення Цілі 2 «Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України» викласти в новій редакції – «запровадження в Україні системи зелених закупівель та, у подальшому, – системи сталих закупівель».

6. На основі дослідження співвідношення екологічних аспектів національного законодавства у сфері публічних закупівель і *acquis* ЄС визначено необхідність застосування формулювання «адаптація законодавства України до *acquis* ЄС» як щодо публічних, так і стосовно оборонних закупівель. Посилення екологічної складової в регулюванні закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад і об'єднаних територіальних громад, а також для забезпечення потреб безпеки і оборони повинно здійснюватися не шляхом формального перенесення в національне законодавство окремих норм *acquis* Європейського Союзу, а мати на меті цілеспрямований перехід від адаптації національного законодавства до стандартів ЄС до його гармонізації з урахуванням перспективного членства країни в цьому об'єднанні й виходячи із особливостей політичної та соціально-економічної ситуації, наявної в Україні.

7. Інституційно-функціональне забезпечення екологічної складової публічних закупівель в Україні та ЄС представлене досить розгалуженою системою, яка включає органи державної влади та місцевого самоврядування в Україні, низку інституцій ЄС. Недостатнім є залучення Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України до розробки нормативно-правових актів з питань еколого-правового регулювання публічних закупівель, а також громадськості, замовників та учасників закупівель – до участі в обговоренні проєктів таких актів.

8. З урахуванням особливостей правового регулювання публічних закупівель в Україні відповідно до екологічних вимог ЄС проведено класифікацію категорій (груп) вимог (положень) еколого-правового забезпечення організації та здійснення публічних закупівель в Україні відповідно до acquis Європейського Союзу за такими критеріями – залежно від:

- 1) етапів (стадій) закупівельної діяльності – екологічні положення, які застосовуються: а) на етапі планування закупівлі; б) в процесі організації та здійснення закупівлі; в) на етапі виконання договірних зобов'язань;
- 2) наявності екологічних вимог (положень) в оголошенні про проведення конкурентних процедур закупівель і в тендерній документації / оголошенні про проведення спрощеної закупівлі та в доданих до нього документах: а) вимоги (положення), які прямо передбачені (включені та вказані) замовником у вказаних документах; б) положення, які прямо не передбачені (не включені та не вказані) замовником у вказаних документах, однак можуть бути застосовані відповідно до норм чинного законодавства України при здійсненні закупівлі;
- 3) юридичної природи екологічних вимог (положень) щодо здійснюваних закупівель товарів, робіт і послуг: а) є самостійним критерієм оцінки тендерних пропозицій / пропозицій учасників; б) застосовуються разом із самостійним критерієм оцінки тендерних пропозицій / пропозицій учасників; в) становлять умову (сукупність умов), які визначають характеристику предмета закупівлі.

Вартість життєвого циклу як альтернативний варіант цінового критерію (ціни) може застосовуватися як самостійний критерій оцінки або разом з іншими критеріями. Запровадження вартості життєвого циклу зумовлено необхідністю вирішення конфлікту економічних та екологічних інтересів у закупівельній діяльності, а також має на меті досягнення цілей сталого розвитку. Примірна методика визначення вартості життєвого циклу у зв'язку зі звуженням визначеного у ній переліку предметів закупівлі не відповідає Закону України «Про публічні закупівлі» та стандартам ЄС.

9. Замовники при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг можуть встановлювати екологічні характеристики предмета закупівлі із зазначенням їх маркування, у зв'язку з чим учасники повинні підтвердити відповідність пропонованого ними предмета закупівлі установленим вимогам згідно з положеннями основних директив ЄС з питань закупівель відповідно до стандартів серії ДСТУ ISO 14020 «Екологічні маркування та декларації»: 1) тип I – визначає конкурентну перевагу продукції, товару, послуги щодо впливів на стан довкілля та здоров'я людини протягом життєвого циклу; 2) тип II – позначення певної екологічної характеристики продукції, пов'язаної з впливами на довкілля, яка може бути корисною для експлуатації, обслуговування, ремонту чи утилізації; 3) тип III – екологічні продуктові декларації, що містять інформацію у вигляді кількісних показників екологічних впливів (енергоємності, споживання водних та інших ресурсів, викидів забруднюючих речовин і парникових газів, забруднення стічних вод, обсягів утворених відходів).

10. Еколого-правове регулювання здійснення оборонних закупівель в Україні відповідно до стандартів ЄС здійснюється з урахуванням положень Директиви 2009/81/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року про координування процедур укладення окремих видів контрактів на виконання робіт, закупівлю товарів і надання послуг у сфері оборони та безпеки, та про внесення змін до Директив 2004/17/ЄС та 2004/18/ЄС й характеризується окремими відмінностями порівняно із нормами Закону України «Про публічні закупівлі». Це стосується вартості життєвого циклу, який в оборонних закупівлях може застосовуватися виключно як самостійний критерій оцінки та вимог щодо екологічного менеджменту як додаткового кваліфікаційного критерію до учасників закупівель й зумовлено специфікою сектору безпеки й оборони, для забезпечення потреб якого здійснюються закупівлі.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Шевчук Л. М. Теоретико-правові аспекти визначення поняття «екологізація публічних закупівель» в умовах євроінтеграції України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 4. Т. 1. С. 251–255.
2. Шевчук Л. Екологічність як принцип публічних закупівель: законодавство України та стандарти Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 177–181.
3. Шевчук Л. Екологічна політика держави у сфері публічних закупівель: підходи ЄС та законодавство України. *Історико-правовий часопис*. 2020. № 1 (15). С. 64–68.

Статті у закордонних наукових виданнях

4. Шевчук Л. Экологические аспекты законодательства Украины в сфере публичных закупок и асquis Европейского Союза: вопросы соотношения и адаптации. *Legea si Viata*. 2020. № 4–5 (340–341). С. 85–89.
5. Шевчук Л. Екологічні аспекти вартості життєвого циклу в законодавстві про публічні закупівлі: український і європейський підходи. *Recht der Osteuropäischen Staaten*. 2020. № 5. С. 57–63.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Шевчук Л. М. Екологічні аспекти публічних закупівель в Україні в умовах євроінтеграції: історико-правовий підхід. *Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 27 грудня 2019 року)*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 83–86.
7. Шевчук Л. М. Екологічні аспекти публічних закупівель в контексті сталого розвитку та європейської інтеграції України. *International scientific and*

practical conference «Systematisation of Ukrainian and European legislation in the realities of the modern world»: Conference proceedings, December 27–28, 2019. Arad : Izdevnieciba «Baltija Publishing». С. 184–187.

8. Шевчук Л. М. Еколого-правові аспекти адаптації законодавства України у сфері публічних закупівель до асquis Європейського Союзу. *Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 21–22 лютого 2020 року*. Запоріжжя, 2020. С. 47–51.

9. Шевчук Л. М. Правове регулювання екологічного маркування при здійсненні публічних закупівель в умовах євроінтеграції України. *Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 20–21 березня 2020 року)*. Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2020. С. 149–153.

10. Шевчук Л. М. Екологічні характеристики в тендерній документації: стандарти Європейського Союзу та законодавство України. *Актуальні питання реформування правової системи : зб. матеріалів XVII Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 29 травня 2020 р.)* / Уклад. Л. М. Джурак. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). Об'єм даних 1,9 Мб. С. 123–125.

АНОТАЦІЯ

Шевчук Л. М. Екологічні аспекти публічних закупівель в Україні: національне законодавство та стандарти ЄС. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню екологічних аспектів публічних закупівель в національному законодавстві України та стандартів ЄС. Робота містить теоретичне узагальнення еколого-правового регулювання сфери публічних закупівель у вітчизняному законодавстві відповідно до стандартів ЄС в умовах сталого розвитку.

Розглянуто історико-правові передумови екологізації публічних закупівель України у рамках євроінтеграційного розвитку. Обґрунтовано доцільність запровадження теоретико-правової категорії «екологізація публічних закупівель». Виявлено змістовне наповнення та особливості сучасної екологічної політики України в умовах євроінтеграції держави та в контексті досягнення цілей сталого розвитку. Визначено співвідношення екологічних аспектів національного законодавства у сфері публічних закупівель і асquis ЄС.

Охарактеризовано інституційно-функціональне забезпечення екологічної складової публічних закупівель в Україні та ЄС. Проведено порівняльно-правовий аналіз організації та здійснення публічних закупівель в Україні відповідно до екологічних вимог ЄС. Здійснено класифікацію категорій (груп) вимог (положень)

еколого-правового забезпечення організації та здійснення публічних закупівель в Україні відповідно до *acquis* ЄС. Досліджено особливості здійснення оборонних закупівель в Україні відповідно до екологічних стандартів ЄС.

Запропоновано зміни та доповнення до національного закупівельного законодавства з метою його подальшої адаптації до *acquis* ЄС та вдосконалення еколого-правового регулювання відносин у сфері публічних закупівель.

Ключові слова: публічні закупівлі, екологічні аспекти публічних закупівель, стандарти ЄС, *acquis* ЄС, адаптація законодавства України, екологізація публічних закупівель, європейська інтеграція, сталий розвиток, вартість життєвого циклу.

АННОТАЦИЯ

Шевчук Л. Н. Экологические аспекты публичных закупок в Украине: национальное законодательство и стандарты ЕС. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.06 – земельное право; аграрное право; экологическое право; природоресурсовое право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2021.

Диссертация посвящена комплексному исследованию экологических аспектов публичных закупок в национальном законодательстве Украины и стандартов ЕС. Работа содержит теоретическое обобщение эколого-правового регулирования сферы публичных закупок в отечественном законодательстве в соответствии со стандартами ЕС в условиях устойчивого развития.

Рассмотрены историко-правовые предпосылки экологизации публичных закупок Украины в рамках евроинтеграционного развития. Обоснована целесообразность введения теоретико-правовой категории «экологизация публичных закупок». Выявлено содержательное наполнение и особенности современной экологической политики Украины в условиях евроинтеграции государства и в контексте достижения целей устойчивого развития. Определено соотношение экологических аспектов национального законодательства в сфере публичных закупок и *acquis* ЕС.

Охарактеризовано институционально-функциональное обеспечение экологической составляющей публичных закупок в Украине и ЕС. Проведен сравнительно-правовой анализ организации и осуществления публичных закупок в Украине в соответствии с экологическими требованиями ЕС. Осуществлена классификация категорий (групп) требований (положений) эколого-правового обеспечения организации и осуществления публичных закупок в Украине в соответствии с *acquis* ЕС. Исследованы особенности осуществления оборонных закупок в Украине в соответствии с экологическими стандартами ЕС.

Предложены изменения и дополнения к национальному закупочному законодательству с целью его дальнейшей адаптации к *acquis* ЕС и

совершенствования эколого-правового регулирования отношений в сфере публичных закупок.

Ключевые слова: публичные закупки, экологические аспекты публичных закупок, стандарты ЕС, *acquis* ЕС, адаптация законодательства Украины, экологизация публичных закупок, европейская интеграция, устойчивое развитие, стоимость жизненного цикла.

SUMMARY

Shevchuk L. M. Ecological Aspects of Public Procurement in Ukraine: National Legislation and EU Standards. – Qualifying scientific work on the manuscript copyright.

Dissertation for obtaining the degree of Candidate in Law in specialty 12.00.06 – land law; agrarian law; ecological law; natural resource law. – National University «Odessa Law Academy», Odessa, 2021.

The dissertation is devoted to a comprehensive study of environmental aspects of public procurement in the national legislation of Ukraine and EU standards. The thesis contains a theoretical generalization of environmental and legal regulation of public procurement in domestic legislation in accordance with EU standards in terms of sustainable development.

The historical and legal preconditions for the Ukraine public procurement greening within the framework of European integration development are considered. The expediency consideration of the theoretical and legal category «public procurement greening» introducing is substantiated. The content and features of the modern Ukraine ecological policy in the conditions of the state European integration and in the context of achievement of the sustainable development purposes are revealed. The correlation of the national legislation environmental aspects in the field of public procurement and the EU *acquis* is determined.

The institutional and functional support of environmental component in Ukraine and the EU public procurement is described. A comparative legal analysis of the organization and implementation of public procurement in Ukraine in accordance with EU environmental requirements is carried out. The classification of categories (groups) of environmental and legal support requirements (provisions) for the organization and implementation of public procurement in Ukraine in accordance with the EU *acquis* is put through. The peculiarities of defense procurement in Ukraine in accordance with EU environmental standards have been studied.

Amendments to the national procurement legislation are proposed in order to further adapt it to the EU *acquis* and improve the environmental and legal regulation of relations in the field of public procurement.

Key words: public procurement, environmental aspects of public procurement, EU standards, EU *acquis*, adaptation of Ukrainian legislation, public procurement greening, European integration, sustainable development, life cycle cost.

Підписано до друку 05.04.2021 р. Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Друк на різнографі. Обсяг 0,9 ум. друк. арк. 0,9 обл.-вид. арк.
Наклад 100 пр. Зам. 49. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).